

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія природничих дисциплін

Олексій ЖИЛЬЦОВ
2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АНАТОМІЯ З ОСНОВАМИ МЕДИЧНИХ ЗНАНЬ

для студентів

спеціальності

014 Середня освіта

освітньо-професійної програми

Образотворче мистецтво

освітньо-професійного ступеня

фаховий молодший бакалавр

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Код ЄДРПОУ 45307965	
Програма № <u>1782/24</u>	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
<u>[Signature]</u> (М.П.)	(присвоєно, ініціали)
« »	20 <u>24</u> р.

Київ-2024

Розробник: Варда Наталія Анатоліївна
викладач циклової комісії природничих дисциплін
Фахового коледжу «Універсум»
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, старший
викладач

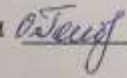
Викладач: Варда Наталія Анатоліївна
викладач циклової комісії природничих дисциплін
Фахового коледжу «Універсум»
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, старший
викладач

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії
природничих дисциплін

Протокол від « 30 » _серпня_ 2024 р. № 1

Голова циклової комісії Людмила ГЛУХЕНЬКА

Робочу програму перевірено
« » _____ 2024 р.

Заступник директор з навчально-методичної роботи Оксана
ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директор з навчальної роботи Оксана КАЛАШНИК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р.,
протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р.,
протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р.,
протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	90
Курс	3
Семестр	5
Кількість змістових модулів	3
Обсяг годин, в тому числі:	90
Аудиторні	42
Модульний контроль	6
Самостійна робота	42
Семестровий контроль	
Форма семестрового контролю	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: розкрити анатомо-фізіологічні особливості організму людини в різні періоди онтогенезу, науково обґрунтувати заходи щодо збереження, зміцнення, розвитку і управління здоров'ям дітей і підлітків шкільного віку, створити стійку мотивацію щодо дбайливого ставлення до власного здоров'я, сформувати комплекс оздоровчих та гігієнічних умінь і навичок, здоров'язбережувальну компетентність.

Завдання курсу:

- формування системи знань, професійних умінь та практичних навичок, що складають основу майбутньої професійної діяльності;
- вироблення навичок та вмінь у використанні отриманих знань з анатомії з основами медичних знань в практичній діяльності;
- встановлення взаємозв'язку будови і функцій органів і систем органів організму людини;
- ознайомлення з віковими фізіологічними процесами, що відбуваються в організмів дітей;
- ознайомлення з біохімічними основами спадковості і мінливості, механізмами онтогенезу;
- визначення факторів, які впливають на здоров'я: біологічні задатки і можливості, соціальне середовище, екологічні умови;
- формування «психології» здоров'я, мотивації до корекції способу життя індивідом із метою закріплення здоров'я.

У студентів мають бути вироблені наступні компетентності:

№ в освітній програмі	Фахові компетентності спеціальності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
ЗК-5	Здатність до міжособистісної взаємодії.	1-12
СК-1	Здатність враховувати в освітньому процесі вікові особливості учнів.	1-12
СК-2	Здатність до використання предметних знань в освітньому процесі.	1-12
СК-4	Здатність до добору і застосуванню доцільних форм, методів, технологій та засобів навчання.	1-12

В результаті вивчення курсу студент набуває наступні предметні компетентності:

- здатність застосовувати анатоμο-фізіологічні знання для пояснення життєдіяльності власного організму, профілактики захворювань, травматизму, шкідливих звичок;

- здатність застосовувати основні фізіологічні методи аналізу й оцінки стану організму людини, враховуючи вікові особливості дітей молодшого шкільного віку;

- здатність застосовувати в умовах конкретної ситуації сукупність здоров'язберезувальних компетенцій, дбайливо ставитися до власного здоров'я та здоров'я інших людей;

- сформованість ціннісного ставлення до власного організму і здоров'я та здоров'я інших людей; уміння протистояти шкідливим впливам соціо-природничого середовища;

- здатність застосовувати на практиці принципи біоетики, розуміння соціальних і екологічних наслідків своєї професійної діяльності;

- здатність планувати та організовувати навчання і роботу відповідно до вимог шкільної гігієни, безпеки життєдіяльності й охорони праці; складати та дотримуватися режиму дня відповідно до науково-обґрунтованих гігієнічних і валеологічних рекомендацій;

- обізнаність в профілактиці різних захворювань, дотримання правил особистої гігієни.

3. Програмні результати навчання

- ✓ Аналізувати можливості професійного розвитку з урахуванням умов педагогічної діяльності та індивідуальних запитів та потреб. (РН-3).
- ✓ Використовувати ефективні форми, засоби і стратегії комунікації з батьками, колегами та іншими фахівцями. (РН-9).

Очікувані результати вивчення дисципліни «Анатомія з основами медичних знань»:

- сформованість у майбутнього фахівця з образотворчого мистецтва ціннісного ставлення до власного організму і здоров'я та здоров'я інших людей;
 - уміння протистояти шкідливим впливам соціо-природничого середовища;
 - обізнаність студентів щодо генетичних механізмів онтогенезу;
 - розуміння студентами закономірностей росту і розвитку дітей і підлітків, особливостей процесів дихання, кровообігу, травлення, обміну речовин, теплорегуляції, виділення, функціонування нервової та ендокринної систем, їхній взаємозв'язок;
 - встановлення взаємозв'язку організму з навколишнім середовищем і фактори, що зберігають та порушують здоров'я;
 - розуміння студентами складових і факторів формування здорового способу життя;
 - уміння застосовувати теоретичні знання для пояснення фізіологічних, біохімічних, генетичних процесів, що відбуваються в організмі дитини молодшого шкільного віку;
 - уміння пояснювати зв'язок між будовою і функцією органів та систем органів людини з урахуванням вікових особливостей дитячого організму;
 - готовність студентів використовувати науково обґрунтовані гігієнічні рекомендації з організації навчально-виховного процесу у початковій школі, режиму дня і відпочинку, харчування дітей, обладнання, планування і благоустрою загальноосвітніх навчальних закладів;
 - уміння визначати основні чинники формування здорового способу життя; пояснювати шкідливість впливу факторів ризику на здоров'я людини;
 - здатність встановлювати етапи, найбільш чутливі до педагогічних впливів, направлених на розвиток сприймання, уваги і пізнавальних процесів учнів початкової школи.

4. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Усього	Кількість годин						
			Аудиторних	Лекцій		Практичних	Семінарських	модульний	самостійна
Змістовий модуль I									
Вступ. Значення анатомії з основами медичних знань для професійної підготовки. Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи, серцево-судинної та дихальної систем									
1.	Тема 1. Вступ. Значення анатомії, фізіології і гігієни дітей шкільного віку з основами медичних знань для професійної підготовки вчителя початкової школи. Загальні закономірності росту та розвитку дітей і підлітків.	4	2	2					2
2.	Тема 2. Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи. Будова та функції скелету людини.	7	4	2			2		3
3.	Тема 3. М'язова система людини. Розвиток рухів у дітей.	9	6	2			2	2	3
	Разом	20	12	6			4	2	8
Змістовий модуль II									
Внутрішнє середовище організму. Анатомія серцево-судинної системи. Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи травлення, обміну речовин і енергії. Загальна характеристика органів виділення. Анатомія, фізіологія та гігієна шкіри									
4.	Тема 4. Внутрішнє середовище організму. Кров, її функції та склад	4	2	2					2
5.	Тема 5. Анатомія, фізіологія та гігієна серцево-судинної системи.	6	4	2			2		2
6.	Тема 6. Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи.	6	4	2		2			2
7.	Тема 7. Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Принципи харчування дітей.	6	4			2	2		2
8.	Тема 8. Загальна характеристика органів виділення. Система сечовиділення.	4	2	2					2
9.	Тема 9. Анатомія, фізіологія та гігієна шкіри.	9	6	2		2		2	3
	Разом	35	22	10		6	4	2	13

Змістовий модуль III

Ендокринна система. Вікова фізіологія нервової системи, аналізаторів. Гігієна навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах

10.	Тема 10. Ендокринна система та її вікові особливості.	12	4	2			2		8
11.	Тема 11. Вікова фізіологія нервової системи, аналізаторів.	9	4	2			2		5
12.	Тема 12. Гігієна навчально-виховного процесу в ЗНЗ.	14	6			4		2	8
	Разом	35	14	4		4	4	2	21
	<i>Разом за навчальним планом</i>	90	48	20		10	12	6	42

5. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ. Значення анатомії з основами медичних знань для професійної підготовки. Загальні закономірності росту та розвитку дітей і підлітків. Віковий розвиток людини.

Предмет, завдання, методи анатомічних та фізіологічних досліджень. Визначення змісту вікової фізіології і шкільної гігієни. Шкільна гігієна в майбутній професійній діяльності учителя. Курс основ медичних знань для вчителя.

Поняття про здоров'я. Складові та чинники здоров'я. Здоровий спосіб життя та його складові. Формування здорового способу життя на основі традицій українського народу. Взаємозалежність між духовним життям і фізичним здоров'ям людини. Розвиток самосвідомості людини і здоровий спосіб життя. Поняття про геронтологію як науку. Загальні відомості про довголіття. Критерії біологічного віку.

Визначення індивідуального рівня здоров'я. Валеологічний моніторинг.

Медичне обслуговування учнів. Спільна робота лікаря та педагога в школі.

Поняття про структурну і функціональну організацію організму. Загальна характеристика основних закономірностей росту і розвитку дітей і підлітків. Поняття росту і розвитку. Вплив середовища на ріст і розвиток. Основні закономірності росту та розвитку дітей і підлітків. Акселерація (поняття і причини). Вікова періодизація

Основні поняття теми: анатомія, фізіологія, вікова фізіологія, гігієна, акселерація, ріст, розвиток, здоров'я, здоровий спосіб життя, валеологія, валеологічний моніторинг, хронологічний вік, біологічний вік, акселерація, геронтологія.

Рекомендовані джерела:

основні – 1,3

додаткові – 1,4

Тема 2. Анатомія опорно-рухової системи. Будова та функції скелету людини. Профілактика та перша домедична допомога при травмах та нещасних випадках.

Біологічне значення опорно-рухової системи. Загальні відомості про скелет: форма, з'єднання, будова і хімічний склад кісток, ріст кісток, частини скелета. Вікові особливості кісток та скелета. Анатомічна будова кістки: епіфіз та діафіз.

Частини скелета: хребетний стовп, грудна клітка, череп, верхні кінцівки з плечовим поясом і нижні кінцівки з тазовим поясом. Хвороби кісток. Перша допомога при ушкодженнях опорно-рухової системи. Профілактика та перша домедична допомога при травмах та нещасних випадках.

Запобігання викривленню хребта і розвитку плоскостопості. Комплекс вправ для профілактики порушень постави. Комплекс вправ для виправлення (корекції) сутулості.

Основні поняття теми: опорно-рухова система, скелет, кістки: довгі, трубчасті, плоскі, короткі, змішані; типи з'єднання кісток, шви, суглоб, зв'язки, остеон, остецити, хрящ, хондроцити, хребець, частини скелету, гіподинамія, травми, переломи кісток, вивих, розтягнення зв'язок, удар м'яких тканин.

Семінар № 1 Анатомія і фізіологія опорно-рухової системи людини.

Рекомендовані джерела:

основні – 1,3

додаткові – 1,4

Тема 3. М'язова система людини. Розвиток рухів у дітей.

Загальні відомості про будову м'язів та їх основні групи у людському тілі. Розвиток рухів у дітей. Вікові особливості м'язового апарата. Біологічне значення скелетних м'язів. Будова і форма скелетних м'язів. Основні групи м'язів людського організму. Робота м'язів. Вікові особливості м'язового апарату. Розвиток рухів у дітей. Профілактика та перша медична допомога при травматичних пошкодженнях опорно-рухового апарату.

Значення фізичної культури у розвитку опорно-рухового апарату в дітей та підлітків. Недостатній рівень рухової активності – гіподинамія, як фактор ризику. Гігієнічні вимоги до навчальних меблів та робочої пози учня. Гігієнічні основи фізичного виховання учнів.

Основні поняття теми: м'язи, синергісти, антагоністи, згиначі, розгиначі, скорочення м'язів, тонус м'язів, сила м'язів, втома м'язів, рухова активність, гіподинамія, постава, травматичні пошкодження опорно-рухового апарату, фізична культура, будова м'яза, фасція, м'язові волокна, міофібрили, актин, міозин, групи м'язів, динамічна робота, статична робота, фізична втома, фізіологічна постава, патологічна постава, сколіоз, кіфоз, лордоз, плоскостопість.

Семінар № 2 Постава та її порушення.

Рекомендовані джерела:

основні – 1,2,3

додаткові – 1,3,4

Внутрішнє середовище організму. Анатомія, фізіологія та гігієна серцево-судинної системи. Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи. Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Загальна характеристика органів виділення. Анатомія, фізіологія та гігієна шкіри

Тема 4. Внутрішнє середовище організму. Кров: функції та склад.

Внутрішнє середовище організму: кров, лімфа, тканинна рідина.

Біологічне значення крові. Склад крові: плазма, формені елементи. Імунітет. Роль І.І.Мечникова у створенні вчення про імунітет. Інфекційні хвороби і боротьба з ними. Хвороби, пов'язані з порушенням функцій імунної системи (ревматизм, алергічні хвороби, СНІД). Загартування організму дітей і підлітків. Вікові особливості крові. Будова і функції лейкоцитів. Лейкоцитарна формула. Імунітет та імунна система. Будова і функції тромбоцитів. Зсідання крові. Групи крові. Переливання крові.

Основні поняття теми: кров, лімфа, тканинна рідина, гомеостаз, плазма крові, формені елементи крові: еритроцити, лейкоцити, тромбоцити; фізіологічний (ізотонічний) розчин, гіпертонічний розчин, гіпотонічний розчин, фагоцитоз, імунітет, імунна система, гемоглобін, депо крові, кровотворні органи, еритроцитом, еритропенія, зсідання крові, групи крові, переливання крові, усадкування груп крові.

Тема 5. Анатомія, фізіологія та гігієна серцево-судинної системи.

Будова серця і судин. Цикл роботи серця. Вікові зміни серця. Рух крові по судинах. Велике і мале кола кровообігу. Особливості кровообігу і плода. Нервово-гуморальна регуляція кровообігу.

Профілактика та перша медична допомога при серцево-судинних захворюваннях і кровотечах. Характеристика хвороб серця і судин: ішемічна хвороба серця, стенокардія, інфаркт міокарда, гіпертонія, гіпотонія, стеноз, шуми серця, аритмія, тахікардія, брадикардія, перикардит, емболія, аневризма, гіпертензія, варикозне розширення вен, гангрена. Шкідливий вплив куріння й вживання алкоголю на серце і судини.

Основні поняття теми: кровообіг, серце, серцевий цикл, пульс, артеріальний тиск, артерії, вени, капіляри, види кровотеч, стулкові, півмісяцеві клапани, цикл роботи серця, нервова регуляція, гуморальна регуляція, тиск крові, серцево-судинні захворювання, кровотечі.

Семінар № 3. Вікові особливості діяльності серцево-судинної системи.

Рекомендовані джерела:

основні – 2,3,5

додаткові – 1,4

Тема 6. Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи.

Біологічне значення дихання. Загальна будова органів дихання (носова порожнина, носоглотка, гортань, трахея, бронхи, легені). Дихальні рухи

(механізм вдиху і видиху). Типи дихання. Глибина і частота дихання. Газообмін у легенях і тканинах. Регуляція дихання. Особливості збудливості дихального центру у дітей. Вікові особливості будови і функції органів дихання. Гігієнічне значення носового дихання.

Гігієнічні вимоги до мікроклімату приміщення та перебування дітей та підлітків на повітрі. Особливості дихання під час спокою та фізичної роботи. Дихальні вправи для формування правильної дикції.

Причини розладів дихання та перша допомога при них. Перша допомога при зупинці дихання: у разі утоплення, ураження електричним струмом, блискавкою.

Основні поняття теми: дихання, вдих, видих, життєва ємність легень, склад вдихувального і видихувального повітря, альвеолярне повітря, зв'язування кисню кров'ю, зв'язування вуглекислого газу кров'ю, дихальний центр, рефлекторна регуляція, гуморальний вплив на дихальний центр, перший вдих новонародженого, дихання при фізичній роботі, зупинка дихання, реанімація.

Практична робота № 1. Оцінка функціонального стану серцево-судинної системи.

Рекомендовані джерела:

основні – 2,3,5

додаткові – 1,4

Тема 7. Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії.
Принципи харчування дітей.

Біологічне значення травлення. Система органів травлення: будова, функції. Особливості травлення в ротовій порожнині, шлунку, кишечнику. Регуляція травлення. Вікові особливості травлення. Профілактика шлунково-кишкових захворювань.

Обмін речовин як основна функція життя. Обмін білків, жирів, вуглеводів. Водний і мінеральний обмін. Вітаміни. Збереження вітамінів в їжі. Недостатнє харчування та його наслідки: дистрофія, обмеження росту, затримка статевого дозрівання. Надмірне харчування, ожиріння. Зміни в організмі при ожирінні. Вікові особливості пластичного та енергетичного обміну. Харчування. Харчовий раціон.

Валеологічні та гігієнічні основи харчування учнів. Значення та фізіологічні принципи раціонального харчування. Оздоровче та лікувальне харчування. Роздільне і змішане харчування. Вегетаріанство як система харчування. Калорійність добового раціону. Якісний склад добового раціону. Режим та організація харчування. Санітарний режим харчоблоку. Профілактика харчових отруєнь. Джерела радіаційного забруднення їжі та його наслідки. Методи очищення власного організму від токсичних речовин.

Основні поняття теми: органи травлення (ротова порожнина, стравохід, шлунок, кишки), травні залози (слинні, підшлункова, печінка), ферменти, регуляція травлення, ковтання, жування, слина, шлунковий сік, жовч, підшлунковий сік, перистальтика, дефекація, шлунково-кишкові захворювання, вітаміни, обмін речовин, дисиміляція (катаболізм), асиміляція (анаболізм), енергетичний і пластичний обмін, етапи обміну основних речовин, обмін білків, обмін вуглеводів, обмін жирів, вітаміни, харчування, харчовий раціон, калорійність.

Семінар № 4. Вікові особливості травлення. (2 год)

Практична робота №2. Гігієнічні основи харчування. (2 год)

Рекомендовані джерела:

основні – 1,3,5

додаткові – 1,4

Тема 8. Загальна характеристика органів виділення. Система сечовиділення.

Біологічне значення процесів виділення. Органи виділення людини.

Будова і функції сечовидільної системи людини. Механізм утворення первинної і вторинної сечі. Вікові особливості сечовидільної системи.

Запальні явища сечовидільної системи. Утворення каменів в нирках, можливі причини каменеутворення. Профілактика захворювань сечовидільної системи.

Основні поняття теми: органи виділення, органи сечовиділення, нирки, сечовидільні шляхи, сечовід, сечовий міхур, сечівник, нефрон, сеча, первинна сеча, вторинна сеча, реабсорбція.

Тема 9. Анатомія, фізіологія та гігієна шкіри.

Будова і функції шкіри. Профілактика захворювань шкіри. Гігієна шкіри. Принципи загартування організму. Профілактика і перша допомога при тепловому, сонячному ударах, опіках та обмороженнях.

Основні поняття теми: шкіра, епідерміс, дерма, підшкірна клітковина, меланін, інфекційні захворювання шкіри, залози шкіри, придатки шкіри, потові і сальні залози, теплорегуляція, терморегуляція, хвороби шкіри, ураження шкіри.

Практична робота №3. Визначення типу шкіри та їх особливостей. Профілактика захворювань шкіри. (2 год)

Рекомендовані джерела:

основні – 1,3 ,4,5

додаткові – 1,4

Змістовий модуль III

Ендокринна система. Вікова фізіологія нервової системи, аналізаторів.
Гігієна навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних
закладах

Тема 10. Залози внутрішньої секреції. Вплив гормонів на ріст і розвиток організму.

Загальні закономірності діяльності залоз внутрішньої секреції.
Гормони. Вплив гормонів на ріст і розвиток організму. Щитоподібна залоза.
Паращитоподібні залози. Гіпофіз. Епіфіз. Надниркові залози. Вилочкова
залоза. Підшлункова залоза. Статеві залози. Статеве дозрівання. Статеве
виховання учнів. Захворювання ендокринної системи: причини, ознаки,
профілактика.

Основні поняття теми: залози внутрішньої секреції, гормони,
гуморальна регуляція, ріст, розвиток, гомеостаз.

Семінар №5. Залози внутрішньої секреції. Вплив гормонів на ріст і розвиток організму.

Рекомендовані джерела:

основні – 1,3 ,4,5

додаткові – 1,4

Тема 11. Вікові особливості нервової системи, вищої нервової діяльності, аналізаторів.

Біологічне значення, загальний план будови нервової системи. Вікові
зміни морфо-функціональної організації нейрона. Рефлекси. Рефлекторна
дуга. Спинний мозок: будова, функції, особливості розвитку. Головний
мозок: будова, функції, особливості розвитку.

Значення праць І.М.Сеченова та І.П.Павлова у вивченні функцій кори
великого мозку. Умовні та безумовні рефлекси. Гальмування умовних
рефлексів. Аналітико-синтетична діяльність. Перша і друга сигнальні
системи. Увага. Пам'ять. Роль І.М.Сеченова і І.П.Павлова у створенні вчення
про ВНД. Типи ВНД. Темперамент. Характер.

ВНД дитини та характеристика основних етапів її розвитку. Сон, його
значення. Фізіологія сну. Гігієнічна організація сну. Стрес та його вплив на
розвиток дитини. Шкідливий вплив куріння, наркотиків та вживання
алкоголю на нервову систему та дитячий організм у цілому. Профілактика
нервово-психічних порушень дитини. Валеологічні та гігієнічні основи
психічного розвитку учнів.

Біологічне значення сенсорних систем, або аналізаторів. Вікові
особливості аналізаторів. Гігієна аналізаторів.

Гігієнічні основи навчання учнів.

Основні поняття теми: нервова система, центральна нервова система, периферична нервова система, нейрон, аксон, дендрит, біла речовина, сіра речовина, еферентні та аферентні нервові волокна, збудливість, провідність, гальмування, сила подразнення, рефлекс, рефлекторна дуга, спинний мозок, спинномозкові нерви, нервові сплетіння, головний мозок: довгастий мозок, вароліїв міст, мозочок, середній мозок, проміжний мозок, черепно-мозкові нерви; кора півкуль головного мозку, зони кори півкуль головного мозку; соматична нервова система, вегетативна нервова система, умовні рефлексії, безумовні рефлексії, аналітико-синтетична діяльність, перша сигнальна система, друга сигнальна система, вища нервова діяльність, увага, пам'ять, темперамент, характер, стрес, алкоголь, наркотик, сенсорна система, аналізатор.

Семінар №6. Будова, функції та розвиток нервової системи людини. Механізм та умови виникнення умовних рефлексіїв. Гальмування умовних рефлексіїв.

Рекомендовані джерела:

основні - 2, 5

додаткові - №, 4, 5

Тема 12. Гігієна навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах.

Визначення готовності дітей до навчання у школі. Особливості розумової праці. Розумова і фізична працездатність дитини. Стомлення, його фізіологічна сутність і діагностика. Педагогічні основи подолання ранньої втоми. Перевтома як патологічний стан, заходи щодо її запобігання та режим дня учня початкових класів.

Сон та його гігієнічне значення. Порушення вищої нервової діяльності шкільного віку та їх профілактика. Стрес: різновиди, механізм виникнення, біологічне значення.

Основні поняття теми: вища та нижча нервова діяльність, поведінка людини, психічна діяльність, рефлекс, безумовний рефлекс, умовний рефлекс, безумовний подразник, умовний подразник, тимчасовий зв'язок, гальмування, аналітико-синтетична діяльність.

Готовність до школи, дошкільна і шкільна зрілість, працездатність, фаза входження в роботу, фаза оптимальної стійкості працездатності, фаза стомлення, охоронне гальмування, втома, рання втома, стомлення, стомлюваність, перевтома, режим дня.

Темперамент, сон, сновидіння, невроз, неврастенія, невроз нав'язливих станів, істеричний невроз, шкільний невроз, дидактогенний невроз, психогігієна, стресс

Практична робота № 4. Тема: Гігієна навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах.

Практична робота №5 Тема: Гігієнічні умови організації робочого процесу вчителя образотворчого мистецтва. (2 год)

Рекомендовані джерела:

основні - 2, 5

додаткові - №, 4, 5.

6.Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

При оцінюванні рівня навчальних досягнень студентів з природознавства враховується:

- рівень оволодіння природничими ідеями, що становлять важливу складову загальнолюдської культури;
- обсяг відтворення знань, рівень розуміння навчального матеріалу;
- самостійність суджень, систематизація та глибина знань;
- дієвість знань, уміння застосовувати їх у практичній діяльності з метою розв'язування практичних задач;
- уміння робити висновки та узагальнення на основі практичної діяльності;
- рівень оволодіння практичними вміннями та навичками спостереження та дослідження природи.

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюються за характеристиками, наведеними в таблицях.

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість бал	Кількість одиниць	Максимальна кількість бал	Кількість Одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	5	5	2	2
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	2	2
Відвідування практичних занять	1	-	-	3	3	2	2
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	2	20
Робота на практичному занятті	10	-	-	3	30	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	6	30	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом			65		115		86
Максимальна кількість балів				272			
Розрахунок коефіцієнта:				$272 / 100 = 2,72$			

6.2 КОНТРОЛЬ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Критерії оцінювання виконання практичних та відповіді на семінарському занятті

Критерії оцінювання за 10 бальною шкалою

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
10	Відмінний рівень виконання завдань/відповідь повна, вичерпна й достатньо обґрунтована з, можливими, незначними недоліками
9	Достатньо високий рівень виконання завдань/відповідь без суттєвих (грубих) помилок, але не містить повних обґрунтувань
8	В цілому добрий рівень виконання завдань/відповідь містить незначну кількість несуттєвих помилок
7	Посередній рівень виконання завдань/відповідь містить значну кількість недоліків та/або незначну кількість помилок
5-6	Мінімально допустимий рівень виконання завдань, містить недоліки та помилки/відповідь неповна, що характеризується недостатньою обґрунтованістю, фрагментарністю, наявністю недоліків та помилок
3-4	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у формальному запам'ятанні деяких понять і фактів, без належного їх розуміння, нездатності застосувати такі знання при вирішенні завдань
1-2	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у неспроможності відтворити означення базових понять, положень, невмінні їх застосувати або виконання завдань/відповідь розпочата чи взагалі відсутня.

6.3 Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання виконання самостійних робіт

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
1	<p>Тема 1. Вступ. Загальні закономірності росту і розвитку дітей і підлітків</p> <p>1.Вклад українських вчених у розвиток анатомії.</p> <p>2.Виписати основні методи вивчення анатомії та фізіології людини.</p> <p>3.Виписати періодизацію індивідуального розвитку дітей</p>	2	5

	4. Пояснити особливості розвитку систем та органів в молодшому шкільному віці.		
2	<p align="center">Тема 2. Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи</p> <p>1. Пояснити вікові особливості опорно-рухової системи учнів</p> <p>2. Скласти рекомендації щодо профілактики порушень постави у дітей</p>	3	5
3	<p align="center">Тема 3. М'язова система людини.</p> <p>1. Виписати вікові особливості розвитку м'язової системи дитини</p> <p>2. Написати основні рекомендації по правильному розвитку м'язового апарату дитини</p>	3	5
4	<p>Тема 4. Вікові особливості крові та кровообігу</p> <p>1. Замалювати схеми кровообігу (мале та велике коло)</p> <p>2. Скласти рекомендації по профілактиці захворювань крові у дітей</p>	2	5
5.	<p>Тема 5. Серцево-судинна система</p> <p>1. Виписати вікові особливості серцево-судинної системи дітей</p> <p>2. Скласти рекомендації по профілактиці захворювань серця і судин у дітей</p>	2	5
6	<p>Тема 6. Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи</p> <p>1. Скласти характеристику дихальних шляхів та органів дихання у дітей</p> <p>2. Охарактеризувати порушення дихальної системи дітей та способи їх профілактики</p>	2	5
7	<p>Тема 7. Основні особливості травлення та обміну речовин</p> <p>1. Намалюйте схему будови шлунково-кишкового тракту</p> <p>2. Скласти рекомендації щодо профілактики захворювань травної системи дітей</p>	2	5
8	<p>Тема 8. Загальна характеристика органів виділення. Система сечовиділення.</p> <p>1. Написати перелік фізіологічних особливостей функціонування органів виділення в дитячому організмі</p>	2	5

	2. Скласти рекомендації щодо профілактики захворювань сечовидільної системи системи дітей		
9	Тема 9. Анатомія, фізіологія та гігієна шкіри. 1. Написати перелік фізіологічних особливостей шкіри дитини 2. Скласти рекомендації щодо гігієни шкіри дитини	3	5
10	Тема 10. Ендокринна система та її вікові особливості. 1. Написати особливості статевого дозрівання дівчат та хлопчиків 2. Написати причини та профілактику цукрового діабета у дітей	8	5
11	Тема 11. Вікова фізіологія нервової системи, аналізаторів 1. Замалювати спинний та головний мозок, позначити відділи 2. Виписати вікові особливості розвитку ЦНС	5	5
12	Тема 12. Гігієна навчально-виховного процесу в ЗНЗ 1. Гігієна органів зору. Вікові особливості розвитку зорового аналізатора 2. Гігієна органів слуху. Вікові особливості розвитку слухового аналізатора	8	5
	Разом	42	60

Критерії оцінювання за 5 бальною шкалою

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
5	Відмінний рівень виконання з можливими незначними недоліками
4	В цілому добрий рівень виконання, містить незначну кількість несуттєвих помилок
3	Посередній рівень знань, виконання містить значну кількість недоліків
2	Мінімально допустимий рівень виконання

Критерії оцінювання виконання модульних контрольних робіт Критерії оцінювання за 25 бальною шкалою

Розробляється викладачем в залежності від фактичного навчального матеріалу та з врахуванням «Критеріїв оцінювання виконання практичних, лабораторних робіт та відповіді на семінарському занятті»

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль – залік

6.5. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

**7. Навчально-методична карта дисципліни
«Анатомія з основами медичних знань»**

Модулі	Змістовий модуль I				
Назва модуля	Вступ. Значення анатомії з основами медичних знань для професійної підготовки. Віковий розвиток людини Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи. Розвиток рухів у дітей				
Лекції	1	2	3		
Теми лекцій	Вступ. Значення анатомії. Загальні закономірності росту та розвитку дітей і підлітків. Віковий розвиток людини.	Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи. Будова та функції скелету людини.	М'язова система людини. Розвиток рухів у дітей.		
Теми практичних і семінарських занять		Семінар № 1 Анатомія фізіологія опорно-рухової системи людини.	Семінар № 2. Постава та порушення.		
Модульний контроль			Модульний контроль		
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів		

Модулі	Змістовий модуль II					
Назва модуля	<p>Внутрішнє середовище організму. Анатомія, фізіологія та гігієна серцево-судинної системи. Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи</p> <p>Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії.</p> <p>Загальна характеристика органів виділення. Анатомія, фізіологія та гігієна шкіри</p>					
Лекції	4	5	6	7	8	9
Теми лекцій	Внутрішнє середовище організму. Кров, її функції та склад.	Анатомія, фізіологія та гігієна серцево-судинної системи.	Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи.		Загальна характеристика органів виділення. Система сечовиділення.	Анатомія, фізіологія та гігієна шкіри. Захворювання шкіри, профілактика
Теми практичних робіт			Практична робота №1. Оцінка функціонального стану серцево-судинної системи. Вимірювання артеріального тиску.	Практична робота №2. Гігієнічні основи харчування.		Практична робота №3. Визначення типу шкіри та їх особливостей. Профілактика захворювань шкіри.
Теми семінарських звітів		Семінар № 3. Вікові особливості діяльності серцево-судинної системи. (2 год)		Семінар № 4. Вікові особливості травлення.		

Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Модульний контроль						

Змістовий модуль III			
Назва модуля	Залози внутрішньої секреції. Вплив гормонів на ріст і розвиток організму. Вікові особливості нервової системи, вищої нервової діяльності, аналізаторів. Гігієна навчально-виховного процесу.		
Лекції	10	11	12
Теми лекцій	Ендокринна система та її вікові особливості.	Вікові особливості нервової системи, вищої нервової діяльності, аналізаторів.	Гігієна навчально-виховного процесу
Теми практичних робіт			Практична робота № 4 Гігієна навчально-виховного процесу в ЗОШ Практична робота №5 Тема: Гігієнічні умови організації робочого процесу вчителя образотворчого мистецтва
Теми практичних і семінарських	Семінар № 5. Вікові особливості розвитку функціонування ендокринних залоз.	Семінар №6 Будова, функції та розвиток нервової системи	

		людини. Механізм та умови виникнення умовних рефлексів. Гальмування умовних рефлексів.	
Модульний контроль	Модульний контроль		
Самостійна робота	5	5	5
Підсумковий контроль	Залік		

8. Рекомендовані джерела

8. Рекомендована література

Друковані та Інтернет джерела

Основна

1. Анатомія людини: підручник у 3 т. Т1 / [А.С. Головацький, В.Г. Черкасов, М.Р. Сапін та ін.]. – вид.6-те, доопрац.- Вінниця:Нова книга, 2017.- 368с.: іл
2. Анатомія людини: підручник у 3 т. Т2 / [А.С. Головацький, В.Г. Черкасов, М.Р. Сапін та ін.]. – вид.6-те, доопрац.- Вінниця:Нова книга, 2017.- 456с.: іл
3. Анатомія людини: підручник у 3 т. Т3 / [А.С. Головацький, В.Г. Черкасов, М.Р. Сапін та ін.]. – вид.6-те, доопрац.- Вінниця:Нова книга, 2017.- 376с.: іл
4. Антонік, В. І. Анатомія, фізіологія дітей з основами гігієни та фізичної культури навч. Посібник [Електронний ресурс] / В.І. Антонік- Київ: Центр учбової літератури, 2018.-336с.– Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Antonik_VI/Anatomiiia_fiziolohiia_ditei_z_osnovamy_hihiieny_ta_fizychnoi_kultury.pdf
5. Головацький А.С. Анатомія людини : підручник: у 3 томах [Електронний ресурс]/А.С. Головацький - Вінниця: Нова Книга, 2017.-376с.– Режим доступу: https://books.google.com.ua/books?id=w7bSCQAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=uk&source=gbs_vpt_read#v=onepage&q&f=false

Додаткова

6. Аносов В.Х. Вікова фізіологія з основами шкільної гігієни [Електронний ресурс]/В.Х. Аносов, Н.Г. Хоматов, В.Г. Сидоряк – Режим доступу: lib.mdpu.org.ua/.../anosov_vkh_khomatov_ng_sidorjak_vkova_fzologja_z_osnovami_shklnno_ggni.html
7. Антонік В. І. Анатомія, фізіологія дітей з основами гігієни та фізичної культури: [Електронний ресурс] /В.І Антонік, І.П. Антонік, В.С. Андріанов– Режим доступу: chtyvo.org.ua/.../Anatomiiia_fiziolohiia_ditei_z_osnovamy_hihiieny_ta_fizychnoi_kultury.pdf
8. Коляденко Г.І. Анатомія людини : підручник для студ. природ. спец. вищ. пед. навч. закладів / Г. І. Коляденко ; М-во освіти і науки України. - 6-те вид. - Київ: Либідь, 2016. - 384 с.
9. Маруненко І. М. Анатомія і вікова фізіологія з основами шкільної гігієни : курс лекцій / І. М. Маруненко, Є.І. Неведомська, В. І. Бобрицька; М-во освіти і науки України, Київський міський педагогічний університет імені Бориса Грінченка. - 2-е вид. - Київ: Прфесіонал, 2016. - 480 с.
10. Осипенко, Г. А. Основи біохімії м'язової діяльності: навчальний посібник для студентів вищих навч. закладів фіз. виховання і спорту / Г. А. Осипенко. - Київ: Олімпійська література, 2007. - 198 с.
11. Помогайбо, В. Основи антропогенезу: підручник / В. Помогайбо, А. Петрушов, Н. Власенко. - Київ: Академвидав, 2015. - 142 с.

12. Сидоренко, П. І. Анатомія та фізіологія людини: підручник / П. І. Сидоренко, Г.О. Бондаренко, С.О. Куц. - Київ: Медицина, 2018. - 199 с
13. Коляденко Г.І. Анатомія людини: підручник для студ. природ. спец. вищ. пед. навч. закладів / Г. І. Коляденко; М-во освіти і науки України. - 6-те вид. - Київ: Либідь, 2017. - 384 с.
14. Маруненко І. М. Анатомія, фізіологія, еволюція нервової системи : навчальний посібник[Електронний ресурс]/І.М. Маруненко - Київ : Центр учбової літератури, 2013. - 182 с: Режим доступу:
<https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/20170/1/anatomia.pdf>
15. Тарасюк В.С. Ріст і розвиток людини : підручник для студ. вищ. медич. навч. закл. / В. С. Тарасюк, І. Ю. Андрієвський. - Київ : Медицина, 2018. - 400 с.: табл., мал.
16. Федонюк Я. І. Основи медичних знань та долікарської допомоги: підручник для студентів вищих навчальних закладів III - IV рівні акредитації/ Я.І. Федонюк - Львів : Новий Світ, 2021. - 590 с.

Інтернет джерела:

1. Концепція **Нова українська школа**: Режим доступу / <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkol>.
2. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
<file:///C:/Users/pc/Downloads/Sanitarnnyj-reglament-dlya-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osvity.pdf>